

Osui ja upposi – Titanicin matka Southamptonista maailman myytiksi

Ismo Söderling

Siirtolaisuusinstituutti osallistui omalta osaltaan Titanicin uppoamisen 100-vuotistapahtumaan järjestämällä ns. Titanic-muistoseminaarin ”Uponneet unelmat” perjantaina 13.4.2012. Samassa yhteydessä avasimme Titanic-näyttelymme, joka on auki syyskuun loppuun asti. Kohtuullisen pitkällä urallani olen tottunut siihen, että seminaareissa ei juuri myydä ”ei-oota”, eli kaikki mahtuvat mukaan. Mutta nyt oli toisin. Ihmisiä joutui kääntymään pois, kun seisomapaikkojakaan ei enää ollut. Oma vetovoimansa oli toki ohjelman lisäksi sillä, että julkaisimme samana päivänä Titanic-aiheisen postikortin ja -merkin.

Kun suunnittelimme Titanic-tapahtumaa viime vuoden lopulla, olimme hyvin tietoisia siitä, että laivan 100-vuotistapahtuma tulee olemaan maailmanlaajuisestikin melkoinen speksaakkeli. Näinhän siinä on käynyt. Kirjoja on ilmestynyt tiuhaan, Ilta-Sanomien tuotti erityisliitteen ja TV:stä tulee solkenaan erilaisia Titanicin liittyviä dokumentteja. Pisteinä iin päälle kannattaa mainita kirjoituspäivän (30.4.2012) Turun Sanomien uutisointi:

”Australialainen miljardööri aikoo rakennuttaa täydellisen kopion Titanicista. Laiva rakennetaan Kiinassa, ja sen on tarkoitus tehdä neitsytmatkansa vuonna 2016. Reitti kulkee Englannista New Yorkiin, kuten alkuperäiselläkin aluksella. Australian rikkaimpiin ihmisiin lukeutuva Clive Palmer aikoo teettää Titanic II:sta juuri niin hienon ja yllänsämainittävän kuin alkuperäisenkin”.

Titanicissa oli matkustajina yli 60 suomalaista tai suomalaistaustaista henkilöä. Seka-avioliittojen ja kansalaisuuksien vaihtojen takia luku vaihtelee eri tietolähteissä. Instituutti julkaisi seminaarin yhteydessä Jarno Linnolahden ja Elisabeth Uschanovin raportin ”Titanicin suomalaiset”. Julkaisussa uhrluku on 43, pelastuneita maanmiehiämme oli 20.

Instituutti halusi muistoseminaarillaan kunnioittaa uhrien muistoa. Samalla halusimme antaa inhi-

milliselle kokemiselle laajemmatkin kasvot. Titanic-seminaarissa toimittaja ja asiantuntija Arto Tuominen käsitteli ”Empress of Ireland” -laivan turmaa. Eurooppaan matkalla ollut alus upposi törmäyksen seurauksena St. Lawrence -joella syyskuussa 1914 vieden mukanaan yli 70 suomalaista. Pelastuneita oli 21 eli suunnilleen sama määrä kuin Titanicissa. Suomalaisittain EO:n turma oli siis paljon kohtalokkaampi. Titanic upposi useita tunteja törmäyksen jälkeen. Empress of Ireland sen sijaan kellahti kyljelleen ja upposi 14:ssä minuutissa. Siirtolaisuusinstituutin näyttelyssä on riipaiseva kirje isältä, joka menetti laivasurmassa puolisonsa ja ainoan lapsensa: *”Rakkaat sukulaiset! Katkeran surun murtamana tullen teillen ilmoittamaan että minun rakas Senja ja Pikku Reino, ovat hukkuneet laivan mukana...”*

Miksi Titanic tunnetaan verrattomasti paremmin kuin muut kohtalokkaat tapahtumat? Kyse liekö paljolti amerikkalaisesta mediahuumasta, joka otti Titanicin alusta lähtien omaan syleilyynsä. Laivan matkustajissa oli amerikkalaista business-aatelia, joiden kohtalot tietysti kiehtoivat yleisöä. Turmasta ilmestyi jopa Suomessakin samana vuonna ns. kioskikirjallisuutta, jota ihmiset ahmivat. Ehkä myyttiin liittyi sekin, että kertaheitolla luonto otti yliotteen ihmisen luomasta uppoamattomaksi luulusta tekniikan ihmeestä. Mainiona tietolähteenä medialle toimi USA:n kongressi, joka käynnisti heti laajamittaisen tutkinnan tapauksen selvittämiseksi. Kiveäkään ei jätetty kääntämättä. Selvitykset ovat sitten siirtyneet tiedotusvälineiden ”jalostamana” lukijoiden ihmeteltäväksi. Sankaritarinoita löydettiin, myös alhaista ihmisten käytöstä ihmeteltiin ja siunailtiin. Titanic-myyttiä ylläpiti tietysti sekin, että laivan hylky löydettiin vasta vuonna 1985, siis yli 70 vuotta onnettomuuden jälkeen.

Titanic on eittämättä maailman suurimpia rauhan aikana tapahtuneita merionnettomuuksia.

Myytti elää ja voi hyvin. Meillä on oma Estoniamme parinkymmenen vuoden takana. Säännöllisen epä-säännöllisesti raportoidaan Välimerellä tai Tyynellä valtamerellä uponneista laivoista ja sadoista hukku-neista pakolaisista. Muistetaan Titanicia ja sen uh-reja. Samalla kannattaa kuitenkin antaa sydämen

sopukoista sija myös heille, jotka tämän päivän siir-tolaisvirroissa uhraavat henkensä perheensä ja lä-heistensä vuoksi. Siirtolaiset eivät yleensä lähde hu-vimatkoille – oli laivana upea Titanic tai pieni marok-kalainen kalastustroolari satoine matkustajineen.

The journey of the Titanic from Southampton, to a myth that endures

On Friday April 13, 2012, the Institute of Migration participated in the 100th anniversary of the sinking of the Titanic by hosting a memorial seminar, “Sunken Dreams”. The occasion also served as the inauguration of the Institute’s Titanic Exhibition, which will remain open through September. Over the course of my long history of arranging seminars, I have never had to limit their attendance. The Titanic event proved different: we ran out of even standing-room-only and were forced to turn people away at the door. The launch of our Titanic-themed postcard and postage stamp on the same day no doubt explains some of the event’s popularity.

Late last year, as we were planning the Titanic seminar, we were acutely aware that the centennial of the ship’s sinking would be a momentous global occasion. And so, in Finland too, several books on the subject were published, a special pull-out section appeared in *Ilta-Sanomat*, and several documentaries were shown on television.

The Titanic’s passenger manifest included more than 60 Finns or descendants of Finns. Due to marriage and citizenship changes, the numbers vary depending on the data source. As part of the seminar, the Institute released a report by Jarno Linnolahti and Elisabeth Uschanov, “Finns on the Titanic”. The publication estimates the number of Finnish fatalities at 43, with 20 rescued.

The Institute wanted to use the seminar not only to honor the memory of those who drowned, but

also to examine human suffering through a broader lens. Arto Tuominen, journalist and expert, gave a presentation on the misfortune that befell another ship, the “Empress of Ireland”. In September 1914, the vessel was en route to Europe when it sank following a collision on the St. Lawrence River, taking with it more than 70 Finns. About the same number as on the Titanic, 21, were rescued. But from a Finnish perspective, the “Empress of Ireland” was a much greater calamity than the Titanic.

Why, then, is the Titanic so much better known than other tragedies? Much of it probably has to do with the American media and the frenzy with which it embraced the Titanic disaster. Many of the ship’s passengers were members of the American business elite, and their destinies were of great interest to the public.

There is no doubt that the tragedy of the Titanic is one of the worst maritime disasters in peace time. Its myth will surely continue to live on. Nearly two decades ago, Northern Europe got its own story of disaster when the MS Estonia sank in the Baltic Sea in 1994. Irregularly, but frequently, we hear reports of boats carrying hundreds of refugees capsizing in the Mediterranean or the Pacific. They remind us of the Titanic and of the lives lost. But they should also make us think about modern-day refugees who sacrifice their lives for their families and loved ones. Whether aboard the glittering Titanic or crammed into a tiny Moroccan fishing trawler by the hundreds, immigrants rarely travel just for pleasure.